

АҚЛ—ЭНГ КАТТА БОЙЛИК АМЕРИКА МАКТАБЛАРИ ҲАҚИДА

ХАР БИР МАМЛАКАТНИНГ тараққиёти шу мамлакат маорифи ривож...

минан ўн минг доллар тўлаш керак. Бундай мактабларда бой оила фарзандлари таълим оладилар...

юртига кириш учун математика ва инглиз тилидан синов (тест) тоширади. Бундай тестлар Америкада ҳар йили 8—4 марта ўтказилади...

1. Вошington мактаб. Бу босқич 1—5 синфларни ўз ичига олади.

2. Тулчи бўлмаган ўрта мактаб. Бу босқич 6—8 синфлардан ibорат.

3. Юкори мактаб. Бу босқич 9—11 синфлар бўлади. Маъзур Юкори мактаб билан Олий таълимни аранлаштирадилар.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

Америка мактаблари 9-синфгача бўлган босқичларда собиқ совет ўрта мактаблари ўхшаш кетади.

де ҳам, уларга турли йўллр билан ёрдам бериш, сипнен диллар тайинлаш, орқали уларни ўқув юртиларига сақлашга ҳаракат қилдилар.

Юкорида санаб ўтилган синовларнинг натижалари ва юкори синфларда барча фанлардан олган баҳоларининг ўртача миқдори талабани университетга қабул қилиш ёки қилмаслик учун асос ҳисобланади.

АКТ (Американ коллеж тест) синовлари. САТ (Схоластик аптитюд тест) синовлари. САТ (Схоластик аптитюд тест) синовлари.

НАВОЙИ СЎЗИНИ ҲАҚИДА

Шоир Абдулла Шер «Ватан юракларга берилган кенглик» («УзАС», 1993 йил, 26 март) сарлавҳали мулоҳазакор мақоласида бундан анча муқаддам «Ватан ҳақида бошқача бир шеър» бошланган тўғрисида тўхталиб: «...бу шеърда уч Ватан ҳақида, Ватанга уч хил муносабат тўғрисида фикр қилилади»...

Аёлу ватан узра то жони бор — Кипши ҳарб отар текн инкони бор. Таассуфки, ушбу шохбайтдан англашмиш инки мустақил сўз маъноси (аёлу ватан)нинг ҳали буюк маърифатпарвар жадидлар ислоҳ қилмаган қадимий миломизда «аёл ва ватан» тарзида ўқийверса бўлади!

Ана шундай ҳаёт мантиқиға энд, гайрияхлоқий, махдуд тамойил таъсириди ҳам, улуг Навоий шохбайти ҳам (биринчи мисра) саҳв ўқилди ва: «Авни(?) ватан узра то жони бор» тарзида ёзилди. Бундай янгилик хато заковатли ёш олим Иброҳим Ҳаққул Ҷамолига мансуб «Занжиридан шер ҳузурида» номли рисоладан бошланди.

байини саловату савожд (Намар ба мён, сано ба заобон) — Хожа Баҳоуддин сўнги нафасигача тақрирлаганлар... Надоматлар бўлсинки, мустақил тоталитар шароитида оидларвар, улусвор-фидойи боблардан мерос пурхикмат ибора — «аёлу ватан»даги қўшалок маънони нодонларча бузиб, тахрирлаб, яққотқоқ ҳолида истифода эта бошладик (тўғри, оғир уруш даврининг фавқулодда шиддатли-фожъ вазиятида бу ибора «ёру дёр» тарзида, асосан шеър нома, қўшиқ алёрларда тилга олинди).

Ана шундай ҳаёт мантиқиға энд, гайрияхлоқий, махдуд тамойил таъсириди ҳам, улуг Навоий шохбайти ҳам (биринчи мисра) саҳв ўқилди ва: «Авни(?) ватан узра то жони бор» тарзида ёзилди. Бундай янгилик хато заковатли ёш олим Иброҳим Ҳаққул Ҷамолига мансуб «Занжиридан шер ҳузурида» номли рисоладан бошланди.

Ана шундай ҳаёт мантиқиға энд, гайрияхлоқий, махдуд тамойил таъсириди ҳам, улуг Навоий шохбайти ҳам (биринчи мисра) саҳв ўқилди ва: «Авни(?) ватан узра то жони бор» тарзида ёзилди. Бундай янгилик хато заковатли ёш олим Иброҳим Ҳаққул Ҷамолига мансуб «Занжиридан шер ҳузурида» номли рисоладан бошланди.

услугига махдлй бўлган айрим шоир-адиблар ўз мақолаларида улуг шоиримиз байтини бирёклама (фақат ватан маъносиди) талкин қилд бошладиларки, оқибатда битта хато бир неча кўринишда анча кенг тарқалди.

Сўз йўл, Абдулла Шер улуг пири комил магнига камоли маъсулият билан ёндогани — тамсил-байтини оригиналдан олгани эътиборга молик. Иқтидорли шоирнинг нафосат қонунари доирасида яққотқоқ халёга ҳар қанча эрк бериши, шу жумладан, она сўзининг турфа маъно қирраларини ҳам, «чизиқча орқали ёзилиши»га қараб, она-Ватан иборасини ҳам истаганча таъриф қилиши унинг шонора хоҳиши, ҳақиқ (дарвоқе, менда «она-Ватан» ўрасча «Родина-мать» сўздан кўтарилган нуска бўлмасин, деган иштибоҳли фикр ҳам туғилди, сабаби, то «йўқсиллар инқилоби»га, яъни муомтоз адабиетида бундай ибора учрамайди).

Абдулла Шер мақоласида бошқа бир мунозарали ҳужумли ҳам учратамиз: «Ахир буюм мутасаввиф шоирларимиздан бири Низомиддин Мир Алишер!» жанобли беҳуда қуйдаги сатрларни битмаган. Ажаб, шу гандан кейин келтирилган махдуд китоба «Камолет таъсири» бундай бирёклама даъвога далил бўла оладими? Турк ўзбек адабий тилининг асосисчи, беназира ватанпарвар шоир ва олим, буюк давлат ва

маданият арбоби Навоийнинг алам-армонлар билан тўла босиб ўтилган умр йули, бадиий-илмий мероси, ижтимоий, маънавий ҳаёлати гоит серқирра, самардор фаолияти, эл-улус осоиштичилиги, ободончилиги, мамлакат бутунлиги йўлидаги бедор саяий-ҳаракатлари (майли, валисийрат шикаста ҳол, рухий-ботиний дувеси ҳам), «Мутасаввиф шоир» унвонига қанчалик мувофиқ келадиган бундай таърифлар камида бирёклама олиб бориладими? Қолаверса, улуг мутафаккир «Махбубул кутуб» асариди шондорлиги у табақага ажратиб, махсус тасниф этиши, биринчи табақа («аввали жамоат») — чиндана том маънодаги мутасаввиф шоирларини «Бу хайридор ҳақиқат ва маъжоз тарихида баҳонин бутунлай рад этмасда, унинг махдудлигини аён қўрастиб беради... Тўғри, бундай иш табохли тамойилни бошқа мақола ва шарҳларда (жумладан, «Уш сақина минг олам ошуби...») газаали талқинида) ҳам кузатамиш. Шунинг учун бу мавзуда махсус мақола (ё мақолалар) тақозо этилади. Токи Навоий ўз устозларини каби «ҳақиқат ва маъжоз тарихида комил ва илми икналас тарихида воқили ва шомил» (вафоли, баробар) эканлигига шак-шубҳа қолмасин...

Ботирхон АКРАМ

Ботирхон АКРАМ

ЎЗБЕК ТАЛАБАСИ АҚШга келиб ўқиниш мумкинми? — деган савол кўпчилиги қўйирилади. Бу саволга «Албатта, мумкин», деб жавоб бера бўлилади. Американинг ўн икки йиллик давлат мактабларига кириб ўқиш учун ҳеч қандай ногор талаб қилинмайди. Ҳатто АҚШга бир йилга ишлаш ёки ўқиш учун оила си билан келган ота-она ўз фарзандларини ҳеч бир кўн-қурилиқсиз, бирор сўм сарфамасдан Бошланғич, Тулчи бўлмаган ўрта ёки Юкори мактабга топишириши мумкин. Вола инглиз тилини билмаса, ўргатилади. Турли тўғаракларда қатнашмоқчи бўлса, ўша заҳоти руҳсат берилади. Агар талаба бирор фандан кучли бўлса, унга ўша кундан бошлаб алоҳида эътибор бера бошлайди. Бундай мактаблар давлат бюджетиди билигани учун ҳам барча хизматлар бепул. АҚШда давлат бюджетиди мактаблардан бошқа ҳар қандай ўқиниш — пуллик. Олий маълумот олиш бу ерда жуда қimmat туради.

АМЕРИКА МАКТАБИ ВА ЎЗБЕК ТАЛАБАСИ

Америкада ўқиниш учун асос бўла олиши лозим. Агар талаба олий ўқув юртини ўзимизда битириб, АҚШда илмий иш қилмоқчи, аспирантурада ёки докторантурада ўқиниш давом эттирмоқчи бўлса, бир нарсага эътибор бериши лозим. Ўзбекистон олий ўқув юртиларини битирганда бериладиган диплом АҚШдаги бакалавр дипломига тўғри келади. Бундай талабалар мастерлик даражасини олиш учун ўқиниши лозим бўлади. МОНВА, МФТИ, МАИ каби ўқув юртиларининг дипломлари мастерлик даражасига тўғри келади. Шу олий ўқув юртиларини битириб, диплом ҳимоя қилган ўзбек талабалари бу ерда докторлик илмий даражасини олиш учун ўқиниши қарши қарши бўлади.

Давлатнинг маблагисиз АҚШга келиб ўқинишнинг ўзбек талабаси учун бир йули бор. Бу йўл — АҚШ томонидан ўрта Осиё талабалари учун таъин қилинган турли стипендияларга эга бўлиш. Бундай стипендиялар «феллоушип» деб аталади. Ўзбекистонда яшаб турган, стипендия олиш учун таъин қилинган мусобақаларда иштирок этиши, билимининг намойиш қилиб қолган ўзбек талабаси учун бирдан-бир тўғри йўлдир.

Сўнги йилларда Америка ҳукумати бизнинг Марказий Осиё минтақамизда ёш илм топибларни ўртасида турли мусобақалар ташкил этиб, қобилияти зўр ёшларни аниқлашти ва уларга турли стипендиялар тайинлайди. Бундай стипендияларга эга бўлган талабанинг АҚШда яшани ва ўқиниш учун маблаг етарли бўлади.

ЎЗБЕК ТАЛАБАЛАРИ куйидаги мусобақаларда иштирок этишлари ва стипендия олиши мумкин:

1. Бенжамин Франклин стипендия программаси. Маъзур программанинг Марказий Осиё минтақасидаги маркази Олмаота шаҳрида жойлашган. Тошкентдаги АҚШ элчихонаси ҳар йили мусобақа муддатини эълон қилади ҳамда иштирок этишни истовчилардан маълум муддатга ариза қабул қилади. (Ўтган йили мусобақа ҳақида қаранг: «Правда Востока» газетаси, 1992 йил, 2 апрел, 4-бет).

Бундай йўллр билан АҚШга ўқиниш келиш мутлақо мумкин эмас. Ўғирмоқ усулларини бу мамлакатда қўллаб бўлмайди. Шу воқеа тўғрисида ўзбек талабаси учун аниқлашти бир ўрин қўйиб қолди. Ўзбек талабаси ўқиниши. Қозғистондан Лазина (иқтисодчи) ва Темир Сейинбаев (тарихчи) бир йилга келишди. Бу икки қозғиқ каршларимиз яхши мутахассис бўлганликлари ва инглиз тилини мукамал билганликлари учун қийнақмасдан ўқиништи ва илмий тадиқот ишлари олиб боришти.

Яқинда АПРЕКС кенгаши 1993—94 ўқув йили учун собиқ совет республикалари ёш олимлари ўртасида мусобақа ўтказди. Мусобақада қозғиқ чинқандлар алоҳида маблаг (стипендия) билан таъминландилар ҳамда 1993—94 ўқув йили Америка университетларида таълим оладилар. Бу сафар собиқ совет республикаларидан жаъми 306 йилит ва 266 қиз мусобақада қатнашди. Мусобақа март ойида якуланиди. Қаттиқ синов натижасида 36 йилит ва 25 қиз мусобақа қозғиқ, деб эълон қилинди. Бу мусобақада энг кўп вақит қатнашган Россиянинг 245 қатнашчидан фақат 22 киши қозғиқ бўлди. Украина (61 киши қатнашди), Грузия (58), Арманистон (56) давлатларида ҳам қўшчилар бу мусобақада ўз кучини синов қўрди, бирок

талантли ёшларни танишда ёрдам берадилар. Маъзур кенгаш ёрдамида Америкага ўқиниш келувчи ҳар бир ўзбек талабаси инглиз тилидан, Ўзбекистонга борувчи америкалик ўзбек тилидан ёзма имтиҳон ҳамда илмий тадиқотларини топирадилар. Бу кенгаш бир неча йиллардан бери Ўзбекистондан ҳам иқтидорли ёш олимларни аниқлаб, АҚШга таъин қилиш билан шуғулланиб келяпти.

1991—92 ўқув йили маъзур кенгаш орқали бир илмий ходим Индиана университетига ўқиниш келмоқчи бўлиб, ҳужжатларини жўнатган. Бу илмий ходимнинг ҳужжатларида инглиз ва ўзбек тилларининг академик луғатини тўзмоқчи эканлиги қайд этилган экан. Индиана университетидидаги мутасадди ходимлар текшириб қўришса, у ўзбек тили ва мактабда, на олий ўқув юртида ўқинган, «она тили» деб ўрс тили қўрадилар. Инглиз тилини элиди ўрганаётган бу йилги келиш қилиб ўз ахши билмай-дай йили тўли бўйица «академик луғат» туза олади, деган аниқш билан уни қабул қилишмади. Бу тиниб-тинибмаган, нима қилиб бўлса ҳам Америкага келишига жазм қилган ходим яна ҳужжатларини Вашингтон (Сизлт) университетига юборди. Бироқ у ердан ҳам рад жавобини олди.

Бундай йўллр билан АҚШга ўқиниш келиш мутлақо мумкин эмас. Ўғирмоқ усулларини бу мамлакатда қўллаб бўлмайди. Шу воқеа тўғрисида ўзбек талабаси учун аниқлашти бир ўрин қўйиб қолди. Ўзбек талабаси ўқиниши. Қозғистондан Лазина (иқтисодчи) ва Темир Сейинбаев (тарихчи) бир йилга келишди. Бу икки қозғиқ каршларимиз яхши мутахассис бўлганликлари ва инглиз тилини мукамал билганликлари учун қийнақмасдан ўқиништи ва илмий тадиқот ишлари олиб боришти.

Яқинда АПРЕКС кенгаши 1993—94 ўқув йили учун собиқ совет республикалари ёш олимлари ўртасида мусобақа ўтказди. Мусобақада қозғиқ чинқандлар алоҳида маблаг (стипендия) билан таъминландилар ҳамда 1993—94 ўқув йили Америка университетларида таълим оладилар. Бу сафар собиқ совет республикаларидан жаъми 306 йилит ва 266 қиз мусобақада қатнашди. Мусобақа март ойида якуланиди. Қаттиқ синов натижасида 36 йилит ва 25 қиз мусобақа қозғиқ, деб эълон қилинди. Бу мусобақада энг кўп вақит қатнашган Россиянинг 245 қатнашчидан фақат 22 киши қозғиқ бўлди. Украина (61 киши қатнашди), Грузия (58), Арманистон (56) давлатларида ҳам қўшчилар бу мусобақада ўз кучини синов қўрди, бирок

ЯНГИ ТОПИЛГАН ҚАДИМГИ ТУРКИЙ БИТИК

Боши биринчи бетда қадимги туркий ёзувада дахдур муҳим обид топилади. Бу обиди бўйи 20 см дан сал ортиқроқ, қорин қисмининг кенг нуқтаси 16-17 см. бўйин қисми тор хумча бўлиб, унинг остида лабдан елкасимаси бирашувчи бир ёнқасма ушлагичи, банди бор. Унинг банди сиртига пастанд юрғича йўналган қадимий туркий битик ўйи туширилган. Битик идиш хумдонда пиширилганидан олдин битилган. Битик харфларининг палеография қиёфаси маълум ёдгорликлар орасида бир қадар қадимий қўринишида. Бу таассурот ҳам беиз эмас — хумча ёдгорлигининг VI—VII асрига оид қатламидан чиқди. Ундаги битикни ўқиниш бўйица дастлабки фикрлар йигилмоқда. Лумбипета туркий битигидан ҳозирча ўзимизни тийиб, битикда мутасаввиф ҳарф белгиларини санаб бўлиш мумкин. Пастдан биринчи белги битикнинг бошланғичи. У бизнинг К деб тан олинмиши мумкин. К харфининг бу шакли одаддагидан бир оз фарқли. Унинг чап томонга чинарилган қўшалок шохчаси, жумладан, Урхун—Энасой битикларидан кўра кўпроқ қиялатиб чиналган. Иккинчи харф — И учун ишлатилган белги: бир тик чизик, тепасидан ўнг томонга чиналган бир шохчаси бор. Харфининг умумий қўриғини илмоқсиники бошдан қарала-қарши томонга қия йўналишда шохча чинарилган. Турғичи белгини биз ш ёки м деб тахмин қилишимиз. Унинг қўриғини маълум шакллардан фарқдор: ёнма-ён чизилган, ўнг томонга очик ёнсимон чизилган қуйроқ қисмида бирлаштирувчи қия чизик бор. Бешинчи белги и харфи бўлиб, чап томонга кенг очик ёнсимон қўриғинида. Бу шакли қадимий туркий обидларда қўл учрайди. Олтинчи харф яна К. Шаклан бу белги битикнинг би-

ринчи белгиси каби. Еттинчи белги қадимий туркий алифбонинг юмшоқ талаффузи К товуши учун ишлатилган тик чизик қўриғинида. Бордию, унинг остки қисмида чап томонга чинарилган қиялама шохчаси бор, деб ўйлашса (суратда кўз илганли қийин бўлиб туради), у ҳолда бу харфини К деб ўқинишда мумкин. Хулоса ўринида шунни айтишимиз мумкинки, Лумбипетадан топилган қадимий туркий битик VII—VIII асрга оид туркий обидлардан ёш янхатдан қарийб I-II асрга қадимийроқ. Бу топила қадимий туркий битиклар рўйхатини ва улуг топилган жойлар жуғрофиясини қуйидаги таъинида берилади. Ажаб эмаски, Лумбипета битиги I турк ҳоқонлиги ва ундан фарбий турк ҳоқонлиги ажралган даврга оид бўлса! Археологик қатламлар бу фикрни қувватламоқда. У ҳолда VI аср охири — VII аср бошларидеги «Фаргона водийси туркий ёзув маданияти марказларидан бирига айланган улугғаран экан. Яна бир муҳим хулоса шунки, туркий ёзув VII—VIII асрларга сох Урхун-Энасой, Талас, Исфара, Фаргона ёдгорликларидида қўриғинишга қатор тарихий босқичлар бошдан кечирган. Эҳтимол, туркий ёзув Урхун-Энасой томондан фарға эмас, Марказий Осиёдан Шарқ томон тарқалган. Бу ўқилар-қилар ёдгорликлар, қамлиги эса ислом даврида қадимий ёзувларга салбий муносабат, арабий ёзувининг қарор топиши билан боғлиқ бўлса керак.

Бахтур АБУЛҒОЗИЕВА, тарих фанлари номзоди, археолог, Милосий ИСҚОҚОВ, тарих фанлари доктори, УФА Қўзғалмақлар институти қадимий ёзувларни ўрганиш бўлими мурчи, Қосимжон СОДИҚОВ, филология фанлари доктори

ИСМНИ ГЎЗАЛИДАН ТАНЛАЙЛИК Газетанинг шу йил 23 апрел сониди Муҳаммад Халил Ёркининг «Отлар ва от қўйиш» мақоласини ўқиб, рости йи айтаман, ўйланиб қолдим. Муаллиф ўз тавсиясидида исмларни тақлиф қилиб, шу баҳонада баъзи ёр фикр ва мулоҳазаларини айтиб ўтган, тарихга, бошбуриларга назар ташлаган. Ҳар бир ота-она ҳам фарзандига маъмурий, яхши исм қўйишга ҳаракат қилади, халқимизда «исми-нисмига мана» деган йилга қарай ишлатилади. Фарзанди исми танлардан экан қим ким бу ҳолга бефарқ қарай олмайдди. Ота-онанинг фарзанд олдидидаги муҳим бурчларидан бири бу — муносиб исм танлай билишидир. Муаллиф мени кечирсин у қилишга озгина эътирозим бор. Гулдак қуйидагидан исм аввало ўзбек тилида яхши маъно касб этиши лозим, қолаверса, айтиш осон ва тушунарли ҳам бўлиши керак. У киши санаб ўтган ва бизга тавсия этган исмларда мана шундай қиройли ўзбекча талаффуз ва чуқур маъно сезамиди. Масалар: Утуш, Ўзюл, Қенкич, Марроғ, Буржу, Ўлчин, Соҳир, Сўна, Хуна ва ҳоказолар. Бу исмларга мен ё тушунмадим, ёни ўта гализ, биз учун нотаниш исмлар бўлиб қўрилади. Шу исмлардан танлаб исмларни қўполаштириб, қўймасинимиз. Ахир қандай қиройли ўзбекча исмлар бор-ку, ўшалардан фойдалансанк, фарзандларимиз исмининг ҳам маъмурий тантан, ҳам айтиш қулай, ҳам ёни улаганга баъчаналашмайдиганлариди таъналаск, яхши эмасми.

Дилбар ЕРМАТОВА Самарқанд

Ойгул СҮЮНДИКОВА

БИБИХОНИМ

Олис мозийларнинг қатидаги нур — Дунёнинг сирлари мўлми, бибижон? Ишқ майдонин аро бўзлатса тақдир — Дунёнинг киприги ҳўлми, бибижон?

Бибим, тушингизга кирганим дарё Тўлдириб оққанда одам қонини? Қай рангда товланиб кетган бу дунё Худо сақлаганда Темур жонини!..

Мен-ку, изтиробнинг ранглири билан Қалбингизни англаб етмоқ истардим. Майлига, туш бўлсин, сиз билан олис, Жуда олдларга кетмоқ истардим.

Мадад беринг, бибим, йўллар энг бахтли Йиллар қанотида армондан қайтсин. Мадад беринг бибим, ишқнинг номидан Рўҳимда ёришган шеър тонги отсин!..

ШОҲИЗИНДА

Сигингани келдим, сирли зиналар, Олис мозий ила уйғун келажак. Ҳар битта зинада умрим синалар, Ҳисларимга гувоҳ бўлмоқда фалак.

Сизни санайвериб, саналдим телба, Барча гуноҳларим айланди ёшга... Оятлар инмоқда титраган лабга, Толиққан рўҳимни берай бардошга.

Мадад сўраб келдим, тош сағаналар, Улуғ аждодларим муқаддас рўҳи. Тилсиз сукунатнинг бағрида бедор Эшитилмас, ҳатто шамоллар уҳи.

Намланди хаёллар нуридан киприк, Бунда ҳар бир одим сўз каби тирик. Изтиробдай мангу, изтиробдай тик — Икки олам аро бир қадам кўприк!

Ҳаётнинг туганмас бахт нафасида, Курашим — ибтидом, интиҳомда ҳам, Ушалгану, ушалмас орзу саҳида, Ҳеч кимга айтолмас илтижомда ҳам,

Мехробга сингди борлик — нигоҳим, Олоҳ иноятин ҳис этди юрак. Шу жаннатга тўқил бозабон оҳанг, Ҳақ йўлига бошлар узун тош йўлак...

Боқий МИРЗО

ФАСЛАР—ВАТАНДИР

Фаслар — ватандир, қийналма, рўҳим, Қўнимлар топгаимиз биёбонлардан, Гўнчалар кўксидан ҳайратни юқиб Сулуриб олгаимиз хиёбонлардан. Фаслар — ватандир, қийналма, рўҳим, Фалак бошимиздан ҳикмат қуяди. Кўксимни ёндириб тураккан имон Савоб улғайди, гуноҳ қуяди. Фаслар — ватандир, қийналма, рўҳим,

— Эй ота, бугун устодим бир Қуръон оятини сабоқ берди. Унинг маъносини эшитиб, Қуръондан шу ҳолга тушдим.

— Эй ўғлим, ул қайси оятдир? — «Музаммил» сурасининг 17-нчи ояти, — деди... Ва шу оят маъносининг ҳайбатидан касал бўлди. Ажал тўшагига тушиб, но-буд бўлди. Отаси унинг қабрига бориб йиғлар эди. Ва ўз-ўзига хитоб қилиб айтди: «Эй, Абу Бакр! Сенинг ўғлинг Қуръоннинг бир оятини эшитиб, Аллоҳдан қўрққанидан жон берди. Сен Қуръонни шунча хатм қилдинг, умринг охирида ҳам қолди. Ҳеч Аллоҳдан сен ўғлингча қўрқмассан!» Сенинг кўнглинг қора тошданми, ҳеч нарса таъсир қилмас!..

«Музаммил» сураси 17-нчи оятнинг маъноси: «Бас, агар сизлар кофир бўлсангизлар, ўз дахшати билан болаларнинг сочларини оқартириб» қолларга айлантдиб қўядиган Куннинг азоби) дан қандай сақланурсизлар?»

Бир киши шайхнинг ўзидан ўнгит истади. Унга: — Икки жаҳоннинг шарри (ёмонлиги) мол қўлғидадир, хайри ахшилиги) эса Аллоҳнинг берганига қаноат қилмоқчидадир. Бор-гил, бул ўнгитни тугтил, намот топгайсен, — деди.

Абу Бакр айтди:

— Макка йўлида борар эдим. Бир аёл яёв ҳажга кетар эди. Мендан сўради: — Эй йигит, сен кимсан? — Ғарибман, — дедим. — Ҳижозга кетурсан — Аллоҳ сенинг биландир. Аллоҳ сенинг билан бўлгач, ғариб бўлурсанки, Ҳақ унсиятидан шикоят қилурсан? — деди. Аёлнинг бу сўзидан кўп мутаассир бўлдим. Отганим айтмоқча тоқатим қолмади. Ўзидан бунадай бир овоз эшитдим: «Тила, биздан не тиларсен!» «Илоҳи, мени мискилик макомида қўйгайсен, бечоралик ва хорлик бергайсеним, менинг бало чекмоқча тоқатим йўқидир» дедим.

(Шайх) айтди: Ҳақ таоло ҳазрати одамдан олти нарсани истар: иккинчи кўнглида бўлиб, Аллоҳ аминин бажармоқ ва халққа шайхат қилмоқчилик; иккинчи яна дилданларин, Аллоҳ бирлигин иқроф этмоқ ва халққа юмшоқ сўзламоқчилик. Иккинчи эса сабр айлмоқ ва хилм (ҳалмилик) билан хоҳорлик қилмоқчилик.

Тамаъга: «Отанг кимдир?» десалар, айтди экан: «Отанг тақдир қилинган ризққа шак келтирмоқдир».

Тўрт душман бордир ва улардан қутулмоқнинг тўрт йўли бордир: шайтон, нафс, дунё севгиси, халққа аралашмоқ. Шайтон ва нафсга муҳолифат (қаршилик) этмоқ керак, дунёдан чекинмоқ, халқдан ҳам қочмоқ керак. Киши бу тўрт ёрдамчи билан қутулгайдир, йўқса ҳалок бўлар.

Нақшин мақбаралар, виқорли девор, Гумбазлар — тарихнинг палакларидир. Ғамлардан мосуво чаманларим бор, Унсиз ибодатим — чечакларимдир.

Саратоннинг салқин оқшомларида Тиниқар кундузнинг қайноқ хотири. Табиатнинг уйғоқ оромларида Рўҳингга сингади кенгликлар сирни.

Олис юлдузларнинг ошно нигоҳи Қайтмас лаҳзалардан сўйлар ривоят. Уч кунлик келинчақ — янги ой оҳи Кипригига ёшдай қўнган муҳаббат...

Қалблардан уйғониб лабга инган зор Соиларда оқди, осмонда учар. Тонггача ухлатмас уйғоқ даракхтор, Шовуллаб, ловуллаб қадаминг қучар...

Боғларда ёз оқшоми қўнди, Япроқларнинг эрка шивирни. Тинч осмонда чечаклар унди, Анҳорларда оқди ойи сирни.

Ҳаволарда хаёллар ёниқ, Лаҳзалари тотли ва учқур. Гуё унут неки дард, оғриқ, Юратингни ватани — сурур.

Қушлар ухлар юммасдан қўзини, Дарахларда ўли хотирот. Тун излайди тонгинг оқ изини, Тун — қўзингга муҳрланган хат.

Хатни ўзи ўқиб олар тонг, Қизарида қиздай юзлари. Ботган ойнинг ҳажрида ҳамон Оловлар қуёш излари.

Бағримга бошини урмасин дунё. Гофилга айтмак: каттадан жуда Тангри юракларга ташлаган савдо...

Ҳаёт шу-да: Шодлик ортидан Бир-бир босиб ғамлар келади. Бутун азоб-уқубатини Бир тугунга жамлаб келади. Айрилгандай бўлиб ҳушингдан Бир нуқтада қолсан қарахт. Вужуд билмас, рўҳинг қайда, СЕН — Қишдан омон чиқмаган дарахт. Бу тақдир азал ҳукмидай Парво қилмай сен қўйган юкка Жисминг ерга яқинлаб борар, Рўҳинг эса талпинар кўкка!..

(Шайх) айтди: Ҳақ таоло сувни яратди. Турли ранглардан унга ранг берди ва турли тоғлардан унга тоғ берди. Шу маъно сабабидан ҳеч кимса сувнинг рангини билмас, тотини фақим эмас. Сув сунг ҳаёт сабоқи бўлди. Неҳуким: «Аноби» сурасининг 30-оятнда айтимиз: «Аноби» бўлган кимсалар осмонлардан ерни ёғмас ердан эса бирон гўёх уммас) бўлганини, бас, Биз уларнинг оғиб юборганимизни (яъни осмондан ёғиб ёғдириб, ердан гўёх ундирганимизни) ва барча юқил маъжудоти сундан (пайдо) қилганимизни қўр-мадиларми?»

НАҚЛ

Ҳазрати Абу Бакр вафот этди. Бир улуг киши унинг тушида кўрди. Ранги саргайган, қайтуга ботган ҳолда зорланиб йиғлар эди. Ундан сўради:

— Эй, шайх! Бу не ҳолдирки, бундоқ ғам-гин бўлдинг?

— Нега ғамгин бўлмайсиз, қабристонга менинг ёнимга ўн жаноза (яъни, жанозаси ўнлаган ўн ўлик) келтирилди, ичидан бир мусулмон йўқ, — деди...

Ўзбек туркчасига Мирзо КЕНЖАБЕК уйғуллаттирди.

ЛУҒАТ ВА ИЗОҲ

Изуу жалол — азалик ва улуғлик. Абиёно мурсалин — набилар, элчилар, китоб туширган пайғамбарлар. Авлиёий солиҳин — солиҳ (яхши, эзгу амаллар қилувчи) авлиёлар, аўстлар. Уламон росихин — мустаҳкам, барқарор олимлар. Разияллоху анхум ажмаъин — барчасидан Аллоҳ рози бўлсин. Наср — 1. ёрдам, кўмак. 2. Зафар, ғалаба. Каффорат — эваз, гаров, ўрнига урин. Тавафиқ — 1. Мувофиқлик, ахшилик, эзулик, қиладиган иш-амалларнинг Ҳақ ризосига мувофиқ келиши. 2. Ёрдам, кўмак. Муҳтораб — жадд этувчи, динда янги йўл тузувчи, динни янгиловчи. Сайид — 1. Улуғ, бошлиқ, етакчи. 2. Пайғамбар авлоди. Қирқлар — чилтан, авлиёлар жамоасидирким, Ҳақ таоло дунёнинг уларнинг вужудида қоним қилмишидир. (Улар жаман 70 шахс бўлиб, қирқларини Шомда, қолганларини бошқа жойлардадир. Бу ўринда уша қирқлар энкр қилинди). Икитиноб — сакланиш, (ёмонликлардан) узоқлашиш, тортинкиш. Инобат — тавба қилиш ва дуо исташ, худого юзланиш ва ёмон ишлардан қайтти. Маъжум — жазб этилган, тортилган, қаратилган, (ошиқ бўлган). Жуъз — қисм, бўлак. Ҳошиъ — юмшоқ кўнглили, мутавозий. Маъсият — гуноҳ, исён. Муҳороба — «қарбондан жанг, уруш. Мунодала — тортишу, талашу, баҳслашу, довлашу. Ҳижоз — Арабистоннинг ғарбий қисми, Макка билан Мадина шаҳри жойлашган ҳудуд, бу ўринда ҳаж маъносидадир. Унсият — аўстлик, яқинлик.

Фариддин АТТОР

ГУЗАЛ АХЛОҚ КИТОБИ

Ҳикрий 513—627, мелодий 1119—1230 йилларда Нишопурда яшаган улуг мутаассиф Фариддин АТТОР «Илоҳийнома», «Тазкиратул-авлиё», «Манитқ ут-тайр», «Хусравнома» каби насрий ва шеърӣ асарлари билан инсониятнинг рўҳий-маънавий камолотига улкан ҳисса қўшди.

Биз, буюк бобомиз Алишер Навоий болалик чоғларида Фариддин АТТОРнинг «Манитқ ут-тайр» («Кўш нутқи») достонини ёдлаб, қалбларига жойлаб олганларини, бу асар таъсирда ул зотда қаёл уйғонганини, кейсайган пайтларда эса «Лисон ут-тайр» («Кўш тили») достонини битиб, беллашганларини биланмиз-у аммо АТТОР «Дўконидан ўзимиз хануз бекбахрам».

Шуқрим, ҳазратинг асарлари энди она тилимизга ўтириб, матбуот юзини кўрмоқда. Фариддин АТТОРнинг «Тазкиратул-авлиё» китоби анча йиллар илгари туркияга ўғрилган ва 1989 йили Истанбулда лотин тилида «Саҳа нашрийт» томонидан нашр этилган. Сўзбош муаллифининг айтишича, китоб араб тилидадаги ўша тарихнаманинг нуҳасис бўгани учун асл нусха билан лотинча нусха орасида баъзи тафовутлар бўлиши мумкин. [Айрим қисқартмалар ҳам бор].

Китобда минг бир фойдали маънолар билан тўлиқ қароматлар, ваъз ва насиҳатлар, ибратли ривоятлар, буюк сўзлар қайди этилган бўлиб, гўзал бир ахлоқ китоби майдонга келган. «Саҳа нашрийт»нинг кейинги авлиёлар ҳақидаги тазкираси ҳам китобга илова қилинган.

Ҳақимизнинг бу гўзал номатдан баҳраманд этиш ниётида китобни ўзбек туркчасига уйғулаштирмоқдамиз. Қуйида қароматли юртдошимиз ҲАКИМ ОТА ТИРМИЗИЙ ҳақидаги, шунингдек Абу Бакр Варроқ хусусидаги боғлар билан танишасиз.

нас (шайтон)нинг ёмонлигидан паноҳ беришини сўраб илтижо қилурман»).

ҲАКИМ ТИРМИЗИЙ СЎЗЛАРИ:

Ҳар кимнинг зотида нафосий сифатлардан «мен» сифати қолган бўлса, ул киши шундоқ кишига ўшарки, бир дирхам қарон қолар бўлса, овоз бўлмас ва шу бир дирхамнинг қули бўлур. Аммо ул кишиким, бутун нафосий сифатлардан ўзини ироқлаштирган бўлса, ҳеч кимда қарои қолмаган каби (озод) бўлур. Ҳақ таоло ул кишини ўзинга жазб айлар. Неҳуким, Ҳақ таоло Қуръонда бул хусусда ишорат айланишидир.

Ижтиноб (сақланиш) аҳли улдириким, (фақат) Ҳақ таолога инобати бўлғай, инобати бўлган (зот) маъжуми Ҳақ бўлғай. Буларнинг қанчалари пайғамбарлик манзилининг ярмига етарлар, баъзилари султони (учдан бирига) ва рубъига (чоракчага) етарлар, бир қанчалари рубъининг (чоракнинг) ёки султанининг (учдан бирининг) ороқ қисмига ноил бўлурлар, аммо охирига етмаслар. Буни шундоқ билиб эътиҳод этмоқ керакдир. Солиҳ умминларда нубувват (пайғамбарлик) нишон бордир. Неҳуким, пайғамбар салаллоху алайҳи васаллам марҳамат этар: «Ким Қуръонни ўқиса, буйруғини тутса, пайғамбарликнинг унинг икки қоши орасида тебранур». Ва яна айтмишлар: «Яхши туш пайғамбарликнинг қирқ олти жуъздидан бир жуъзидир». Зеро, Расулуллоҳ салаллоху алайҳи васаллам жаонобимиз пайғамбарлик муддатини олган йигирма уч йилнинг олти ойида илоҳий амрларни туш орқали қабул қилиб олганларини айтганлар. Олти ой эса йигирма уч йилнинг қирқ олти жуъзидан бир жуъзидир.

Ҳошиъ улдириким, ўз шахвати ўзини сўндирар ва таъзим анварини (нурини) кўнглига келтирар. Шундоқ бўлганда шахват ўлган, кўнгли тирилган бўлур.

Одамларнинг азизи улдириким, нафсини хор этган бўлур. Одамларнинг озодин улдириким, ўз тамасини қур этгувчи бўлур; хожа улдириким, шайтонга асир тушгувчи бўлмас.

Ҳар кимки ҳақиқат сиринга киришган бўлса, маъсият (гуноҳ) аҳлига инқор қолмас. Ҳар кимки маълони (худонин) билур, муносив ризқ ва раҳмат унинг устига мўл-кўл ёғиб турар.

Ҳар кимки Ҳақдан қўрқса, қўрқувдан холи бўлур. Ҳислатларнинг ёмони киридик.

Бир шайтоннинг бир соат ичида ҳалок айлаганини юз оқ арслон бир сурув қўй ичида қилган ишнинг ҳам юз шайтон қила олмас.

Тўрт нарсга Ҳақ хузурида севимлидир: биринчиси — кофир билан муҳороба ва муқодала қилмоқ; иккинчиси — оимлар эшигидан илм ўрганмоқ; учинчиси — Катба ёзида очлик билан сафар қилмоқ; тўртинчиси — кўнгли хузури билан Ҳаққа муножот айлмоқ.

Ҳақиқий жумард улдириким, мусофир ва муқим унинг қошида баробар бўлур.

Ҳазрати ШАЙХ АБУ БАКР АБУ ВАРРОҚ (ҚУДДУСА СИРРУҲУ)

Ҳазрати шайх Абу Бакр Варроқ, қаддасаллоху сиррахул азиз, муомала ва адаб бобида ўзашин йўқ киши эди. Ҳатто уни «Муадалаб ул авлиё» («авлиёлар адабони») деб аташар эди. Балх шаҳрида яшар эди. Ҳадравия ёрларидадир. Раёбат ва адаб ҳақида таснифлари бор.

НАҚЛ

Хазир пайғамбар алайҳиссаломини кўрмоқ оравен ул ҳазратининг кўнглига тушибди. Ҳар тонгда Қуръон ўқир ва қабристонга борар эди. Орада таъзарур ва илтижо этарди. Бир кун ундан ташари ичиди. Бир нуруний шир келиб унга салом берди. — Бутун бирга суҳбат қилмоқимизни истармисен? — деди шир. — Истармен, — деди шайх. Иккинчи сўзлашиб қабристонга бордилар. Кўп сўзлар сўзлашдилар. Шир кетмоқ истади. — Э Абу Бакр! Бутун сени бир бўлак Қуръон ўқимодан қўйдик. Мен ўшан оруз этганим Хазирмен. Бир соат Ҳақ билан суҳбат қилмоқ — минг йил Хазир билан ўтирмоқдан яхшидир, — деди.

(Хазир каби бир зотнинг суҳбати одами Аллоҳдан чалғитса, энди қолган кишилар билан бўладиган суҳбатини ўзинг бир қўйлаб кўргил)

НАҚЛ

Абу Бакр ҳазратларининг бир ўғли бор эди... Қуръон ўрганар эди. Бир кун ранги ўчган ва титраган бир ҳолатда уйга келди. Отаси ўғлидан: — Ўғлим, сенга не бўлди? — деб сўради.

НАҚЛ

Шайх Ҳаним Тирмизий замонида бир зоҳид бор эди. Домо Тирмизий билан муомала қилиб — тортишиб, ун ижтикор эди. Зоҳиднинг дунёлиги (мол-дунёси) кўп эди. Шайх ҳазратларининг ёлғиз бир қалпаси бор эди, холос. Кечалари шунинг ичиди ётар эди. Бир гал келиб қараса, қапа ичиди бир ит ётибди. Итни қувишга кўнгли бормади. Саксон марта қалпасини тебратди, токи ит ўзи чқиб кетсин. Итни ундан қувиб чиқармади. Шайх ҳазратлари шундан сўнг бир қоя тагини ланоҳ тутди.

Уша неча жафо қилган зоҳид тушида пайғамбарлар султони — Муҳаммад мустафо салаллоху алайҳи васалламин кўрди. Ул зот унга айтдиларки:

— Эй гофил, сен шундоқ бир киши билан тортишмоқдасеним, ул бир ит учун уйини саксон марта тебратди. Итни қувиб чиқармади. Охири ўзи кетиб, уй итга қолди. Ул бошқа бир қоя паноҳидан уй тутди. Сенинг шунча молиниг бор. Аллоҳ таоло хузурида сен шулар билан саодати абадий истармисен? Борил, унинг хизмат камарини белингга боғлағил ва узр сўрағил, — дедилар.

Зоҳид уйғонди. Шайхнинг қошига борди. Қолган умрини унинг саодатли хизматига ўтқарди.

НАҚЛ

Шайхнинг аҳлу аёлидан сўрадилар: — Шайх ҳеч қизишиб ғазаб қиларми? — Шайх бизга ҳеч ғазаб қилмас, бироқ биз ул кишига жаҳл қилиб озорлар эдик, — дедилар. — Биздан ул кишига озор етса, ўша кун инада янгиорқ тутар ва йиғлар эди. Айтар эдикки, «Илоҳи, мен тавба қилдим. Буларини сен яхшиликка йўллағил!» — дер эди...

НАҚЛ

Бир кун бир киши ундан сўради: — Дунёда ҳеч адабдан яхши нарса йўқ, деб айтурсен. Энди бизга ўз адабингдан хабар бер. Шайх:

— Шунча йилдан бери ҳеч ўз аёлларим олдида бурун қоқмаганман, — деди. Бир киши бу хабарни эшитди; «Бориб шайхни синайман», деди. Шайх кетиб бораркан, унинг изидан тушди. Шайх қайриди-да, ул кишига қараб бурун қолди. У киши ўзи-ўзига: «Шайх менинг кўнглимдан кечганини билди-ю, ўзини менинг андишамга тер қилиб кўрсатди, токи мен ундан нафрат этайин. Валилар шундай бўлади, дейдилар...» деб тушуниди. Ва яна уйлади: «Агар бул ҳақиқий валилардан бўлса, бунинг менига айтган киши ростгўй эдимки ёки ёлғончи эдимки — менига билдирсин».

Бу андишаси ҳали тугамай, кўнглида турган эди, шайх ортга қайриди. Унга қараб, — Эй ўғил! Бунинг сенига айтган киши ростгўй эди. Илло сен бизни синамоқнинг қўйил-да, бориб Аллоҳ билан машғул бўл! — деди...

Шайх Тирмизий қаддасаллоху сирруху, ушбу хикояни нақл этибдир.

Одам пайғамбарнинг тавбаси қабул бўлгач, Ҳаво билан топшиди. Бир кун Одам алайҳиссалом йўқ пайтида Иблис алайҳиссалом Ҳавонинг қошига келди. Енидаги ўғилчаларини Ҳавонинг олдига қўйиб,

— Олдинда турсин, кейин келиб оламан, — деди-да кетди. Ҳазрати Одам келди. Болачани кўриб, — Бу недир? — деб сўради.

— Бир киши қўйиб кетди, — деди. Одам алайҳиссалом билдикни, бу Иблисдир ва унинг шарридан (ёмонлигидан) қочмоқ керакдир. Ҳавога ғазабини сочиб, койиди. Болачани ўлдириб, парча-парча қилди. Ҳар бир парчасини бир дарахга осди-да, ишига кетди. Иблис қайтиб келди.

— Ўғилчаларини нима қилдинг? — деди. Ҳаво аялганда, Иблис: — Хоннас! — деб чақирган эди, боғи парчалар билрашиб, отасининг ёнига келди. Иблис яна Ҳавога: — Бу болакайини сақлаб тургин, мен теъда келаман, — деди.

— Ҳаво: — Одамдан қўрқман. Қабул қилмасман, — деса ҳам, Иблис кўп ялғини қўймади. Яна қабул этди.

Иблис кетди. Одам келиб кўрсани, болачани яна Ҳавонинг ёнида турибди. Одам Ҳавога яна кўп ўшқирди, урди, ижиктиди. Бу гал у ўт ёнди. Болакайини ўтга отди. Кўлини икки бўлиб, ярмини денгизга, ярмини ёбона соғурди. Яна ишига кетди. Иблис келди, ўғли ўтда ёқилиб, кули соғурилганини эшитди. Сўнг яна:

— Хоннас! — деб чақирди. Унинг кули яна қайтиб тирилиб, отасининг қошига келди. Бу дафъа Иблис тағни Ҳавога ёлворди: — Шу сафар ҳам қабул қилгин, келиб болани олгач, бошқа ҳеч қайтиб келмайман, — деди.

— Қабул этмайман. Одам келиб, мени ҳалок қиларди, қўрмаман, — деса ҳам, Иблис хийдалар билан яна қабул эттирди. Аёл киши яхши сўзининг ғалоси бўлур, сўзловчи Иблис бўлгач, қандай қилиб қабул этмасини? Иблис турли-туман қасамлар ичди.

Одам яна келди. Кўрдикки, бола Ҳавонинг ёнида ўтирибди. Ҳавонини шу қадар дўшманликки, ғазабидан бошқа не қиларини билма олмай қолди. — Аллоҳ билур, бизга яна не келар бўлса, бу Аллоҳ душманнинг ўзидан келур. Шайтоннинг сўзига кирасан-у менинг сўзига кирмайсан, — деди. Эрканининг хотини уриши, хотинининг мададсиз қолиши шундан қолган, дейдилар...

Бу гал Одам ортқ қаҳр-ғазаб билан Хоннасин олиб бориб, қояга урди. Олиб, сўйдди. Бўлак-бўлак қилиб, қўл ва оёғини айриди. Учоқча қўйди. Пиширди. Ярмини ўзи еди, ярмини эса Ҳавога елтирди.

Сўнг Одам ишига кетди. Иблис келди: — Ҳани! Ҳани! — деди. Ҳаво бўлган воқеани айтди. Иблис: — Менинг мақсадим шу эди! Ҳосил бўлди! Чунки энди ичтингизга кирди, кўксингизда маҳкам ўрнашди! — деди.

Турли васвасларнинг, Одам боласининг кўнглига келар, бунинг барчасини Хоннас қилар. Неҳукимки, Ҳақ таоло ҳазратлари марҳамат этмишдир. («Ан-нос» сураси)... мени шарирли васвасил Хоннас — (...васвасачи Хоннас)

Заманлар назмлари

МУНОЖОТ

Илоҳо, подшоҳо, парвардигоро! Изуу жа-лол ҳақи, абиёно мурсалин ва авлиёий солиҳин ва уламон росихин разияллоху анхум ажмаъин арвоҳи шарифлари ҳурмати, мен заиф ва гуноҳкор қулнигин ҳам бу қамдан беғасиб қилмағил; ва ул хос насриданким, буларга насиб этдинг, мени ҳам маҳрум этмағил. Ва ушбу китобни гуноҳларимизга каф-форат айлангил ва сўнг нафасда иймонимизни шайтон мақридан ўзинг сақлағил. Омин, 8 Рабобил оламий!

Шундан сўнг, Ҳақ таоло инояти билан, авлиё зикрини бошларимиз, бизниллоху таоло ва хосуна тавфиқ.

Ҳазрати ШАЙХ. ҲАКИМ ТИРМИЗИЙ (ҚУДДУСА СИРРУҲУ)

Ҳазрати шайх Ҳаним Тирмизий, қуддуса руҳаи азиз, шайхларнинг улугларидан эди. Шариадло тарикатда мухталиф эди. Ҳикмат ва фаросат бобида ҳам моҳир нуқтадон эди. Ҳадравия ва Ибни Яалла билан кўп суҳбат этмишдир. Таснифлари (асарлари)

ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ-ЛАР натижаларига қараганда, ер юзидеги тиллар ва уларнинг тарихи 2800дан зиёд...

Хуосан, русча тилшунослик асарларида диалект ёки шевага тўплами маъносид...

ронийлик эътиқолидагилар ҳам бор эди. Шу сабабли Уйғур даври асарларининг кўпчилиги диний асарлар...

туркчаси (Ўғиз гуруҳи) номи билан юритилган. Демак, XII асргача ягона тармоқ ҳолида етиб келган...

қўллаган, фақат кенг бир жуғрофий ҳудудга ёйилганликлар учун бирмуқадда...

Эртуғрул ЯМОН

Турк тилининг тарихий тарқиқоти борасида сўз юритишдан аввал ушбу мақолада учрайдиган бир қанча атамаларнинг маъноларини қисқача тўшутиришни лозим бўлади...

Турк тилининг тарихий ўтмиши, Хитой манбаларидаги маълумотларга таяниб ва тилининг табиий тарқиқоти томонидан ёндашмас, миллоддан олдинги даврларга бориб тақаллади...

Туркларнинг оммавий равишида исломга кириши асосан қорахонийлар даврида амалга ошди: Маълумки, қорахонийлар даврида давлат ҳам расман исломияни қабул қилди...

ХI—ХII асрлардаги қорахонийлар давридаги туркча тармоқ профессор, доктор Аҳмад Жафар ўғли «муштарак Ўрта Осиё туркчаси» деб номлайди...

Турк-лаҳжаларини алоҳида-алоҳида тиллар ҳолига келтириш фикри 1870-йилларда аслида христиан руҳини бўлган Илминский томонидан илгари суринди...

Эртуғрул ЯМОН «Ўзбекистон республикаси қонун ва фармонлари» номи билан Туркия туркчасига (Махмуд Тулум билан ҳамкорликда) таржима қилди...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хуосан, Турк тилининг ёшига алоқадор қўпгина инқилибий тадқиқотлар олиб борган профессор, доктор Доган Ахсан Турк тили тарихининг миллоддан бурунги даврларга қадар бориб етиш...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

Хозирги пайтда ҳар бири алоҳида бир «тил» деб атаётган турк тилининг тармоқлари, аслида XX асрнинг ўрнинчи чорағига қадар «лаҳжа» деб аталар эди...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

МАЪЛУМ БУЛИШИЧА, уйғурлар асос-эътибори ила буддизм динига мансуб эдилар...

ТАРИХНИ ПАРЧАЛАБ ЭМАС, ЯХИТ ҲИТАЙЛИК

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Яқинда Тошкентда «Ижтимоий-гуманитар» фанларини олий ўқув юртиларида ўқитиш муаммолари» мавзусида жумҳурият илмий-амалий конференцияси бўлиб ўтди...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

Боғлиқ ва ўхшаш жиҳатлари ҳисобга олинмади. Масалга астойдил ўзгаришлар бўлиши мумкин эди. Маълумки, дин тарихининг асосий тарихий аҳволида маъбурий фан сифатида ўқитилиши мақсадга мувофиқ эмас...

БУ ТАДБИРКОР ВА ИШБИЛАРМОН АЕЛНИ бундан саккиз йил муқаддам Тошкент — Бухоро катта йўлининг Гиждувон худудида кўрган эдим. Ушанда республика яқиндаги уюшмалари аъзоларида тизилган махсус гуруҳ буюроқлик пахтакорларини олишлагани борган эдик. Ушанга пайтлари шундай тамойил бор эди. Яқиндаги гуруҳ таниқли ёзувчилар, санъаткорлар, мейморлар ва киночилардан иборат бўлиб, вилоятлардан келган туманларда пахтакорлар билан қиёна уррашулар ўтказилди. Гиждувон туманидаги Салридин Айтийи номидаги колхозда бўлган учрашувда собиқ туман партия кўмитаси биринчи котиби Саломат Ғаниева иштирок этмади. У киши Бухорога, шойлиқча қачирган мақдасига кетган экан. Хўжалик раҳбарлардан, оддий пахтакорлардан опа ҳақида идиқ ва салими фирқаларини эшитдик. «Шундай ажойиб аёл билан учрашса яқин бўларди», деб қолди таниқли санъаткор Сора Эшонтураева бироз афсус билан. Шундай фирқани яқиндаги гуруҳ раҳбари, таниқли меймор Тўл-

роитларини яхшилаш учун барча имкониятларини ишга солинмиш. Кўнгли тўқ ва тинч одамнинг меҳнати самарали бўлади, унумли ишлайди. Шунда бозор ҳам тўкин-сочин бўлади.

Опа ҳақ гапни айтди. Инсон ўз меҳнатининг мевасини кўрса, шу меҳнатига араша қадр топса, кўнгли тоғдай кўтарилди. Аслида ўзбек деҳқонига бир парча ер, бир оғиз ширин сўз kifро. Бунинг устига деҳқонларимиз ҳам ўзимизга ўхшаб анчайин гуруҳли бўлади. Унинг гуруҳига, шаънига тегадиган номақбул иш қилмаслик керак. Саломат опа асл деҳқон фарзанди бўлгани учун ҳаминша деҳқоннинг гуруҳини бандан тугиб, шаънини юқори кўяди.

Ҳозир чет жойларга бориб ишлаб юрган эркеклар қилхога қайтиб келишди. Йўл ҳақи, оқватнинг нархи ошиб кетди. Уларни ш билан таъминлаш мақсадида колхозда финч заводи, тегирином ишга туширилади. Утган йили Гиждувон тумани тарихида биринчи марта колхозда шоли етиштирилди. Ҳозир оғирда шоли бор. Колхозчиларга юз тоннадан зиёд бугдой берилади. Бу йил яна

ларнинг ўйин-кулгиси, ғам-ташвишига доим шерик. Агар бировни билиб-билмай хафа қилиб қўйса, дарҳол кечини сўрайди. Бирор дангасароқ бригадирини мажлисда уришиб қолса, эрталаб бичрича бўлиб ўшанинг даслагига боради.

Саломат опанинг элдик йилга яқин умри далада, асосан пахтазорларда ўтди. 40 йил раҳбарлик лавозимларида ишлаган бўлса, 40

КЕЧИКИБ КЕЛГАН ҲАҚИҚАТ

ЖАСОРАТЛИ АЕЛ САЛОМАТ ҒАНИЕВАНING ҲАЕТ ДАФТАРИДАН БИР ШИНГИЛ

қиной Қодирова ҳам билдирди. Уларнинг нияти ҳолис экан, Бухорога қайтаётганда опани катта йўлда учратдик. У кишининг бошида оқ рўмол, оғинда қора чарм камзул, оғида қўнжа қалта эттича. Оғтобда қорайган эски бироз ҳорғин. Лекин кўзларидан меҳнатга чанқоқлиги, тадбиркорлиги шундоқ сезилиб турибди.

— Кеңирасилар, мажлис анча чўзилиб кетди, — деди опа бироз хижолатомуз. — Энди меҳмон бўлинглар. Бошқа хўжаликларда ҳам учрашулар ўтказайлик. Учин кунларда рапорт бериамиз.

Марта чигит экиб, 40 марта пахта ҳосили йиғиб олган. 40 йиллик хирмоннинг ортида ҳар қандай ўлчовларга сизмайдиган ҳисобсиз машқатли меҳнат, изтироб, ташвиш ётибди. Утган умрини эса таразга қўйиб бўлмайди. Чунки қанча-қанча йиллар мобайнида қилинган ҳалол меҳнат улкан таразларга ҳам сизмайди.

шоди, тарқи, оққўхори, ер-ёғиқ экиди.

Колхозга ўттиз йил раислик қилган таниқли пахтакор, опанинг устози Рашид ота Шарипов шогирди ҳақида шундай дейди:

— Мен Саломатга раислик тошпирганимда 33 йилда эди. Еш бўлишга қарамай, раҳбарлигини эплади. Маслаҳатларга амал қилди. Колхозни республикада қўзга кўринган машҳур хўжалик даражасига кўтарди. Бунга тўғри ва ҳалол ишлаш, одамлар қалбига йўл топиш, уларнинг меҳрини қозониш тўғрйли эришди. Саломат колхоздан бахт топди. Доимо шу бахти бутун бўлин!

Бизларни белгиланган дастур бўйича бошқа туманда кутнабтаган эди. Опа билан бафуржа сўхбатлашганимиз иложи бўлмади.

Орадан бир-икки ой ўтгач, Гиждувон тумани партия кўмитаси биринчи котиби Саломат Ғаниева жаллод Гўлдан бошчилигида гуруҳ тазйиқи билан ишдан олинганини эшитдик. Эшитиб қилдан ранжидим. Миллатнинг яна бир ажойиб қорлиги тўхмат ёмирида қолди, «бадном» бўлидиган бўлибди-да, деб ўйладим. Чунки гўлчилик уша оғир кунларда фақат эл назарига тушган ибодларнинг тажрибали одабларнинг қўлларига кишан солди, оила аъзоларини, қарииндоқ-уруғларини хўрлади. Гўлчининг ифлос қадами Гиждувон туманига ҳам етиб келди. Олдин туманда ободончилик ишларини гайрат билан амалга ошираётган Салим Раҳимов ҳибсга олindi. Сўнгра опани ҳаммамоқ олиш учун фига бошланди.

Опанинг таржиман ҳоли қисқа.

Уннинг синфин битириб колхозда иш бошлайди. Дастлаб комсомол котибаси, сўнг хотин-қизлар кенгаши раиси бўлади. 1968—1972 йилларда Тошкент олий партия мактабин тамомлаб, олдин колхозда партком, кейин ўн йил раислик қилди. 1984—85 йилларда туман партия кўмитасига раҳбар бўлади. Сўнгра Қорувобозор массивидаги 11-совхозда бригадир, бўлим бошлиғи бўлиб ишлайди. Ҳозир ўзи бир вақтлар раҳбарлик қилган колхозда раис.

— Мени халқ талаб қилиб олиб келди, — дед хикоя қилди опа. — Энди ана шу колхозчиларнинг ишончини олаш учун елиб-юриб ишлайман. Аввалги куч-гайрат йўқ. Лекин тажрибаларим анча кўл келаяпти. Ҳозир раҳбарларга осон эмас. Уша даврларда ҳам бизларга енгил бўлмаган. Планини бажармасиз деб қорда, ёмирида пахта терганмиш. Турли йўллар билан одамларни ишлатганмиш. Хуллас, тиним нимагининг билмаганмиш. Охири оқибат шунча меҳнатлар эвазига қора курсига ўтирдик. Келинг, ана уша оғир кунларни эсламай. Бу ҳақида шойра қизимиз Малбуза Ҳамрсова «Саодат» журналининг шу йил биринчи сонида батафсил тартибда уларни ана қай-қай тартибда динма фойдаси бор? Бектобга асабларим бундай эди. Ҳозир Гўлчининг хулосаси. Аблах Гўлчининг ахули эмас. Аблах Гўлчининг хулосаси яқин берсин... Мен учун эл муҳими, колхоз икки йил ичиде яна қол ростлади. Олдинги шўҳратини тиклай бошлади. Одамларда ишонч пайдо бўлди.

Опа билан узок йиллар ёлма-ён ишлаган, таниқли ва тажрибали раҳбарлардан бири Азимжон Истамов ҳаминша у киши ҳақида салимиет билан сўзлайди:

— Мен Саломат опанинг ҳаётига, амалга, оширған қадрамонини ишларига доимо ҳавас қиламан. Опа ҳалол меҳнати тўғрйли ўзини элга намоён қилган. Раҳбар сифатида ўрганганим ажойиб фазилатлар бор. Иродали аёл. Ҳар қандай қийинчиликлар олдиде эсанкираб қолмайди.

Бундай ажойиб ва салимиет йил сўларини Саломат Ғаниевани билган, бирга ишлаган ҳар бир одамдан эшитиш мумкин.

— Мени нуқул пахтага боғлаиб қолган экан, деб ўйламанг, — дейди опа кулим-сикраб, — адабийга, санъатга иштиёқим бандан. Еттинчи синфдан буюн «Шарқ йўдузига» обунаман. Таниқли шойралардан Халима Худойбердиева, Ойдин Қожиёвнинг шеърларини доим севиб ўқиб келаман. Машҳур ёзувчилардан Озид Ёқубовнинг «Улутбек хаини», Пиримқўл Қодировнинг «Юлдуз тунлар» романиларини қайта-қайта ўқираман. Анинса, «Граф Монте Кристо», «20 марта ўқиб чиққанман. Бу китоб ҳаётимда менга жуда кўп ёрдам берди. Ҳозир ҳам ушбу машғулотимдан воз кечганим йўқ. Илгарилари Тошкентга борганимда Ҳамза театрида «Шоҳ Эдил», «Қирол Лир» спектаклларини кўрганман. Раҳматли Шукур Бурҳонов, Олим Хўжаев икром этган роллар менга жуда ёқди. Сора Эшонтураева, Ёқуб Аҳмедов санъатини қадрлайман. Қани энди шундай ажойиб санъаткорлар меҳнатқиллар билан тез-тез учрашиб турса, Яқинда колхозимизда Ўзбекистон халқ шойраси Ойдин Қожиёва билан учрашув бўлди. Жуда яхши ўтди. Одамларимизга маънавий мадад берди. Бундай мулоқотларга муштоқмиш...

Орадан саккиз йил ўтгач, Саломат, Ғаниевани ойнан жаҳон орқали кўриб қолдим. У киши бир вақтлар ўзлари ишлаб кетган Абдуллоҳ Гиждувоний номидаги колхозда раис экан. Кўнглим анча таскин топти. Ҳозирча хурсанд бўлидим. Гарчи опани яқиндан билмасам ҳам, ор марта сўхбатлашмай бўлсам ҳам, лекин орадан ўтган уч кун ичиде опани билганам. Илган ибратли ишлар ҳақида кўп-кўп Гиждувонликлардан салимиет фирқаларини эшитганман.

Яхшилик ҳеч қачон ерда қолмайди. Ҳалол меҳнат эрда йўқолиб кетмайди. Агар яқин инсон билан учрашганин дининга тугиб қўйсанг, бир кунмас бир кун, албатта, ниятинг амалга ошар экан. Яқинда Саломат Ғаниева раҳбарлик қилаётган колхозда бўлидим. У киши амалда ишлайётган тадбиркорлик опилари билан яқиндан танидим.

Опани ташонасида пайдо бўла бошлаган эшиклардан ҳар бирининг тарихини, кийим-кечак тиклиш тарихини сўрайдиган шонидим. Бутун умри далада ўтган аёлининг қисматига нималар билган бўлади? Дала, пахта, бола...

У далаги жон-гани деб бўлади. Бир қўли билан боладни, олдинсин боқса, иккинчи қўли, албатта, гўзанинг томирида бўлади. Юрагининг ярмини фарзандларига берса, ярмига пахта Устарида. Саломат Ғаниева ҳам ана шундай жафокаш ўзбек аёлларидан бири. У раҳбар бўлиб бир лаҳза элдан узилгани йўқ. Одам-

— Унда, опа, ўтган йилги даромаддан гаплайшайлик. Колхозчиларнинг турмуш шароити қандай? Уларни бозор иқтисоди муаммолари қийнаб қўймайми?

— Қийласам нима қиламиз? Энди орнага қайтиш йўқ. Фақат сабр-тоқат, ҳалол меҳнат, ишбилармонлик билан бозор қийинчиликларини енгиш мумкин. Биринча ўтган йил 285 миллион сўм даромад қилдик. 40 кун ломотрдан зиёд тақ қувурларни ётирдик. Ўтган йилнинг икки ойида қанча-қанча тиклиш цехларини очдик. Аниқса, арабасолик пехнин очганимиз жуда яхши бўлди. Колхоздаги ўнча бригадани отарава билан таъминладик. Битта арава ясаб 40 минг сўмга тушди. Техника, ёқилги қиммат бўлиб, етишмай турган бир пайда кишилар хўжалик ишларида аравагини фойдаси катта экан. Ҳозир тайёр араваларини бошқа хўжаликларга, туманларга сотимиз. Тайёр гиламларни одамлар навбат билан олишгнни. Қисқаси, одамларнинг турмуш ша-

СўХБАТИМИЗ ОРАСИДА САЛОМАТ ҒАНИЕВА: «Бироярлар ҳақиқат йўқ, ҳақиқатга ишонмайман, дейди. Лекин ҳақиқат бор. Мен ҳақиқатга ишонаман. Ҳар қандай вазият ва шароитда ҳақиқат кечиниб бўлса-да, юзига чиқди. Ҳақиқатнинг жамолини кўриш бахт!» деди. Ана шу бебаҳо бахтдан сизни ҳеч ким, ҳеч қачон бенасиб этмасин, опажон!

Ашуралн ЖҒРАЕВ

САХОВАТЛИ ИНСОН ЭДИ

Улуғ ва табаррук инсон. Қўрғон Қарим ҳамда ҳади-син шарифнинг билмидони, бутун дунё мусулмон диндорларига таниган диний раҳбар Зиявуддинхон ибн Бобоқон ўзги ҳаёт бўлаётганда бу йил саксон беш йаша тулардилар. Бутун ҳаётини диний исломга, халқни адолат-диёнатга, поклик-ҳалолликка қорашга бағишлаган бундай инсонларни ёдга олиш кони савобдир.

Маълумки, совет ҳокимияти даврида, айниқса, 20—30-йилларда исломшунослар таъйиққа олинди. Диний мадрасалар тугатилиб, кўплаб фойил уламолар қамалдилар, сургун қилинди. Ҳар би баъзилари қатл этилдilar. Аммо ислом динининг чин фидойиси Эшон Бобоқон ҳамда у кишининг фарзанди Зиявуддин хўжи ўз эътиқодларида маҳкам туришди. Иккинчи жаҳон уруши авжига чиққан 1943 йилнинг 28 ноябр — 1 декабр кунлари иттифоқчи уч давлат раҳбарлари: И. В. Сталин, Ф. Д. Рузвельт, У. Черчил иштирокида Техрон конференцияси бўлди. Унда собиқ СССРда дин эркинлигига йўл бериш масаласи ҳам ҳал қилинди. Жумладан, исломга ҳам йўл очилди. Урта Осиё ва Қозғоғистон мусулмонлари диний бошқармасин (ҳозирги Мовароуннахр мусулмонлари идораси) ташкил этилди. Унга Эшон Бобоқон Абдумажидхон ўғли раис-муфти этиб таъинланди, Зиявуддинхон эса отасига котиб қилиб белгиланди.

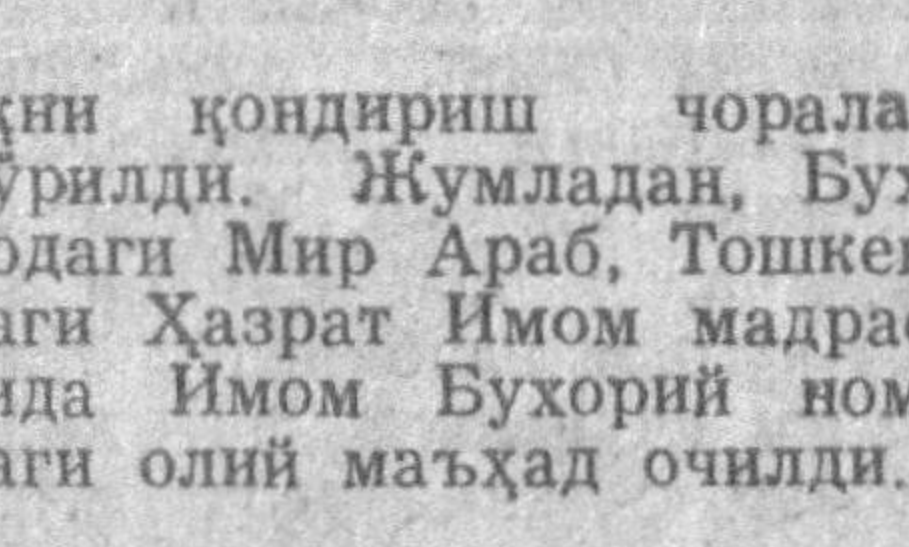
Эшон Бобоқон ҳазратлари ислом динининг ривожини ислом динининг хизмат қилувчи мулла Абдуқодир, Мирғейсқори, Абдуразақ эшон, мулла Содиқ домла,

мулла Пўлат Йўлдош хўжи ўгли каби диёнатли кишиларни тўплаб, Эски шаҳардаги Гўллашайх масжидини, диний маҳрама учун Барақхон мадрасасини макон этидилар. Бу вақтда масжид ҳам мадраса ҳам харабига айланган. Республика кўр-лаб жамияти ихтиёрига топширилган бўлиб, мадрасада бир неча кўзи ожиз оила яшарди, масжид биносиде эса чўтқа ясовчи цех бор эди. Ҳазратнинг маслаҳатига кўра, идорани вақтинча мавқуд боғча ўрнига қойлаштириш, мадрасадаги хонадонлар учун Қорасорай кўчасидаги боғларнинг бўш жойига иморат солиб бериш, масжиддаги цехни бошқа жойга кўчиришни маъқул кўрдилар. Бу ишлар амалга ошгач, масжид ва мадраса диний назорат ихтиёрига ўтказилди. Бундан хурсанд бўлган халқ ўз ихтиёри билан ҳашарга чиқди. Бир ой ичиде масжид таъмирланиб, беш вақт намаз ўқила бошланди. Зиявуддинхон ақанинг тавсияси билан масжид имоматчилигига раҳматли Ғисиддин қори Ҳаким домла ўли, муазинликка эса менинг отам мулла Пўлат Йўлдош хўжи ўгли тулдлар.

Зиявуддинхон Бобоқонов 1908 йил Тошкентда туғилган. Дастлабки таълимни оталари қўлида олган. Сўнг-ра Барақхон, Қўналшо мадрасаларига тафсил ҳалис ва араб адабиётиндан тахсил қўрган. 1947 йили Қўрақондаги Ал-Ашҳар университетини дипломини олиди. 1957 йилдан то умрининг охирига — 1982 йилга қадар ўрта Осиё ва Қозғоғистон мусулмонлари диний бошқармасига муфтилик қилди.

Зиявуддин хўжи даврида

Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хива, Шахрисабз ва бошқа жойлардаги мавқуд мадрасалар таъмирланди, ишга солинди, бир неча янги масжид очилди. Шунинг-ёқин қовдириш чоралари кўрилди. Жумладан, Бухородаги Мир Араб, Тошкентдаги Ҳазрат Имом мадрасасида Имом Бухорий номидаги олий маъҳад очилди.

СУРАТДА: Зиявуддинхон Бобоқонов Африкадан келган меҳмон билан дийдорлашмоқда.

Диний бошқарманинг Зиявуддинхон ҳазратлари ташаббуси билан ҳар уч ойда чиқа бошлаган ойномаси ҳамон мусулмонларга маърифат улашмоқда. Унда диний мақолалар, фатвоалар ва бошқа муҳим масалалар ери-тильмоқда.

Зиявуддинхон ҳазратларининг етти фарзанди бўлиб, барчаси халқимиз орасида катта оғур-этиборга эгадир. Шажаридинхон хўзир Ўзбекистон Фанлар академиясини Абу Райҳон Беруний номидаги Шарҳунослик институтининг катта илмий ходими. Фатҳиддин, Муҳаммад

Рашид, Муҳаммад Риёз, Муҳлисахонлар арабшунос олимлар. Нафисахон кўп болаи она, нафақа, Алисахон — шифокор. Бўга йилги набира ва эваранинг барчаси ота-боболари каби илм-маърифатни севадилар.

Зиявуддин Бобоқонов собиқ Иттифоқ мусулмонлари ташкилотининг халқро алоқалар бўлими раиси, собиқ Иттифоқ Тинчликни ҳимоя қилиш кўмитасининг Осиё ва Африка бирдамлиги кўмитаси президиумининг аъзоси ҳам бўлиб ишлагандилар. Тинчликни ҳимоя қилишдаги хизматлари учун 1966 йилда Мароқашнинг Олий ордени билан, 1968 йилда «Хурмат белгиси» ордени билан, 1969 йилда Нордания ордени билан, 1978 йилда «Халқлар дўстлиги» ордени билан мукофотланган эдилар.

Бу улуғ зот ҳақида рисо-лалар, китоблар ёзилса, та-валлуднинг 85 йиллиги муносабати билан хотира кунлари ўтказилса, Эшон Бобоқон ҳазратлари ва Зиявуддинхон хўжи дафи этилган Ҳазрат Имом Каффоли Шойи мақбараси атрофи ободонлаштирилса, маънари ҳақида диний назорат босмончасини тўсиб ётган гараж кўчирилса, Эшон Бобоқон ҳазратлари яшаган «Йўр-лиш» маҳалласига, шаҳар-қиллоқлардан мадрасалардан айримларига у кишининг ва Зиявуддинхоннинг номлари берилса, кўп савобли иш бўларди.

Ҳамидулла Мулла ПўЛАТ ўғли, республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи

«Ўзбекистон адабиёт-санъати»нинг доимий аъзоси. Ҳар йили сеп-табтиликка обунанга келаман. Унинг ҳар сонини қизиқиб билиш мумкин. Ундагиде керак бўлган ҳам-муносабат топаман. Ада-бият ҳақида ҳам, тарих, иқ-тисодиёт ҳақида ҳам э-кологик янги берила-мақолалардан унумли фой-даланиб келишмоқдамиз. Бу нарсани анча илгари бош-

лаштиришимизда катта ёр-дам бермоқда. Ҳозир 11-синфда ўқийман. Биз дарсларда, айниқса тарих ва жамият дарсларида фа-қат китобга ёпишиб ол-масдан, рўнома ва ойна-мақолалардан унумли фой-даланиб келишмоқдамиз. Бу нарсани анча илгари бош-

лагимиз. Тарих ўқитувчи-миш Мамлакат Артева-дарини жуда қизиқари-либ бориладим. Мен ҳам тарихга жуда қизиқаман, Мақсатини битириб, Муал-лимлар олийҳўжининг та-рих куллиётига ўқишга кир-моқдам. Ўзбекистон тар-ихи ҳақида рўномалар-да берилаётган мақолалар-ни ўқиб, Ўзбекистонимиз тарихига бўлган қизиқ-рини ортиб бормоқда. Хо-зири кунда тарихга оид китоб ва мақолаларни на-дада кўпроқ ўқийман. Бу борада менга совиним ҳафт-алик катта ёрдам бер-моқда. Аниқса менга «Виз-нинг шарҳ» рўкуида бери-лаётган мақолалар жуда

ИЖОДКОРЛАРИНИГ ФАОЛЛИГИ

Боши биринчи бетда

ри ва Тошкент шаҳрида 260дан ортик адабий учра-шувлар ўтказилди. Ижодкор-ларнинг тўйларига боғиш-юзга яқин тантанали анжу-манлар уюштирилди. Ша-роф Рашидов хотирасига ба-ғишланган ўтказилган йиғинлар-дан икки миллион сўмлик маблағ тўпланди. Бугунги аҳ-волни ҳисобга олиб болалар боғчалари, мактаб-интернал-лар, болалар уйларида хай-рия учрашувлари ташкил қилинди. Марказимиз ўтказ-заётган учрашувларда фақат шеърхонлигини бўлиб қол-май, санъаткорларнинг чи-қишларига ҳам ўрин берил-моқда. Бу борада Маркази-миз муассислига тузилган «Турон чегаги», «Фарғона дастаси», «Авлякони», «Олти-бек», «Насриддин Афанди томошахониси» каби ансамбл-лар, «Ўзбекистон» кичик кор-хонси ёрдам бермоқда.

Марказимизда ношйрлик ишлари ҳам йўлга қўйилди. Китоблар, буклетлар чиқар-илмоқда. Фарғонадаги «Ол-тин водин», Самарқанддаги «Зарафшон» газеталарига муассислик қилишмоқдамиз. Марказимиз ҳисобидан «Шарқ миниятуро мактаби» таш-кил этилди. 1992 йилда уни йўлга битириб чиқди.

Тарғибот марказимиз қо-шида Махмуд Шохарий, Аҳ-мад Ясавий, Абдуллоҳи му-кофотлар кўмитаси фао-лият кўрсатмоқда. Лауреатли-рини ялдан йилга кўпай-моқда.

Бу йилги режисурини ҳам катта, лекин фаолиятинини янада кенгайтириш учун бу-

гунги кунда баъзи муаммо-ларни ҳал қилиш зарур. Би-ринчидан, аввало, маркази-миз учун жой керак. Иккин-чидан, ижодкорларнинг мар-казимиз билан алоқасини кучайтириш зарур. Учин-чидан, учрашувлардан туша-диган маблағнинг етимиш-ети-миш беш фоизини уларга хизмат ҳақи сифатида тўлаш йўлини амалга ошириш ло-зим. Ҳозирги хизмат ҳақи ка-нонланарли эмас. Тўртинчидан, ижодкорларни вилоятлардаги каби Тошкент шаҳрида ҳам транспортдан бепул фойда-ланишни ташкил этиш керак.

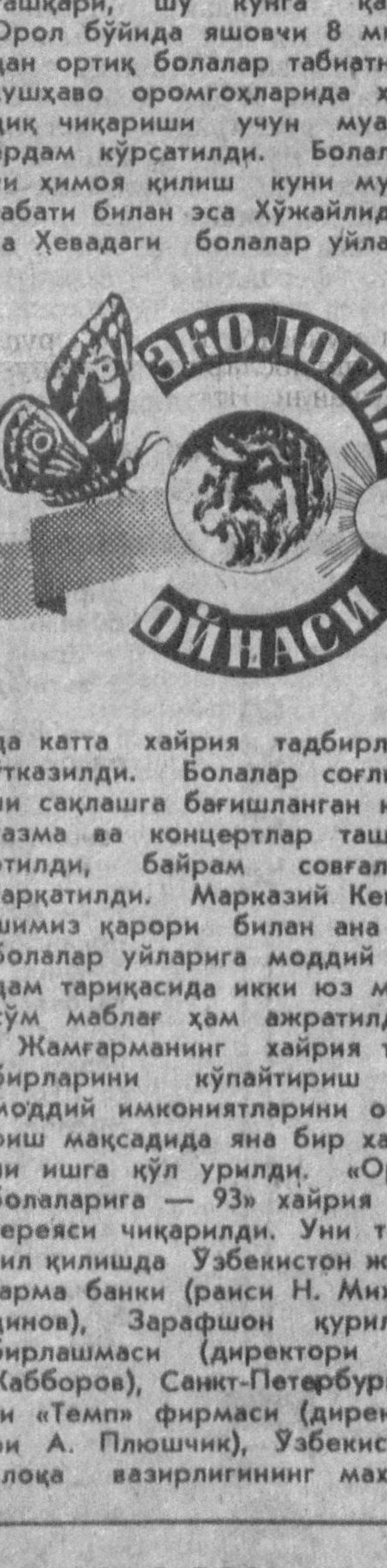
Бу талифлар уюшма ҳамда турли ташкилотлар иштироки-да кўриб чиқилган бўлди. Марказнинг йиллик фаолияти маълумланди. Котибят йилги-лида ижодкорлардан Эб-бекистон 95, Амин Умарийнинг 80, Туроб Туланнинг 75 йиллик юбилейларини ишонилш тў-ғрисида қарор қабул қилинди ва юбилей комиссиялари ту-зилди. Йилгишда ташкилий масъала ҳам кўрилди. Ёзувчилар уюшмасининг насар ва шеър-ият кенгашининг янги расис-ляри сайландилар. С. Сиёев насар кенгаши, Ж. Жабборов шеър-ият кенгаши раиси бўлди.

Котибятда Султонмурод Оли-мов, Тўлқин Қозғоғобов, Илхом Аҳрор, Шарофат Ашурова, Махмуд Хасанов, Савд Анвар, Нурбобил Умарова, Болтабек Дўстмуродов, Ғози Раҳмон, Баҳром Махмудов, Владимир Васильев очик овоз бериш йўли билан Ўзбекистон Ёзув-чилар уюшмасининг аъзолли-гига қабул қилинди. Улар-ни котибят аъзолари номи-дан Ҳамид Ғўлом кутлади.

ХАЙРИЯ ТАДБИРЛАРИГА МАРҲАМАТ

Мустақил давлатнинг болалари — ёш авлоди соғлом, жисмоний баркамол, маъна-вий етук инсонлар бўлиб тар-бияланиши керак. Президентимиз Ислам Каримов ўзининг «Янги ўл кўрмал туриб, эски-сини бузиман» номли китоби-да бу масалага алоҳида аҳамият берган. Унда айтиб ўтилганидек, биз наслимиз соғ-лом бўлишни таъминлашни ўзинимизга буюк мақсад қилиб олганмиш. Дунёда биринчи бўлиб Ўзбекистон «Соғлом авлод учун» орденини таъ-сис этди. Бизнинг вазифа-миз ҳам жисмонан, ҳам маъ-нан соғлом авлодни камолга етказишдир.

Бу эагу ниятин рўбгага чи-қармоқ учун, аввало, болалар соғлиғига ҳалал бераётган, саломатлик учун ҳаф тугди-раётган нуқсонларни бартараф этмоқ керак. Ҳаммага маълумки, экологик фожиялар худудиде жойлашган Орол бо-ғидаги соғлигини саклаш бў-лганда муҳим мақсадли иш бўлиб турибди. Бу бо-радаги вазифаларни собиқка-дамлик билан бажариш учун Ўзбекистон Орол болаларига ёрдам жамғармаси тузилган. Жамғарма хозирга қадар кў-п-ла хайрия тадбирларини амалга оширди. Қўрақонло-ғистон жумҳурияти туман ва шаҳарларида истиқомат қила-ётган давонлиҳига муҳтож 170 нафар бола маъзур жам-ғарма ҳисобидан Ўзбекистон Соғлигини саклаш вазирилик-нинг Чимбёндаги болалар сана-ториясига олиб келиниб, уларга зарур тиббий муола-жалар кўрсатилмоқда. Бундан

алоқа узели (бошлиги Ре-сетинков) яқиндан ҳамкорлик қилдилар. Ҳозир Ўзбекистон жамғарма банкнинг ҳамма бўлимларида ана шу лотерея-лар сотилмоқда. Омадларим минг сўмдан беш юз минг сўмгача жами 20 миллион сўм-лик ютуқлардан баҳрадан бўлишди. Ютуқлар тиражи шу йилнинг 10 декабрида ў-казилди.

Албатта, бу тадбир шу чоқ-қада ўтказилган ўнлаб хайрия тадбирларимиз каби муқом болаларга ёрдам бериш, уларнинг соғлигини тиклаш, кўнглиларига қувонч ва шод-лик бахш этишга хизмат қи-лади.

Биз жаҳондаги барча ри-вожланган мамлакатларда кенг йўлга қўйилган хайрия та-дбирларини мустақиллик ша-ротинимизда муқоп ёйдир-кўришимиз, биринчи навбаторда элқимизнинг болақонлиги, хайрия ишларига ҳамиша оқ-қўнглилик билан қарши, оқ-қовватларар эканлигини назар-да тутаётганимиз. Хайрия та-дбирларини амалга оширишда барча бирдорларимиз, ва-тандошларимиз билан ҳамкор-лик қилишга, фирқалашига, сав-ья-ҳаракатларимизни бир-лаштиришга тайёрмиш. Ман-зилы: Туроб Тўла кўчаси 1-уйи, телефон 45-72-59.

Азиз дўстлар, Орол бо-лаларига ёрдам хайрия тад-бирларида иштирок этишга ча-қирамиз.

Хўжабой АСҚАРОВ, Ўзбекистон Орол болаларига ёрдам жамғармаси раиси

Тарихимизга қизиқамиз

Тарихимизга қизиқамиз

Тарихимизга қизиқамиз

ТУРКИСТОНГА ҚАДАМ ҚЎЙДИК

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг тарғибот мар-кази Туркистонда «асасий-онлиги» кечасини ўтказди. Шойр Рауф Парфи, Тура Мирзо, Фарид Усмонова, Раҳимжон Отаев, Азиз Аб-дуразақ, Санобар Фахрид-динова, Муҳтарам Туркой, Бахтиёр Исабег, Ақида Ази-зова Аҳмад Ясаевни ва у билан боғлиқ ҳолда туркий халқларининг ўтмиши, ҳозир-ги, келажак ҳақида сўз юритдилар. Хушоов хона-жамолни Қўлабуллаев, Аҳмад Ясаевий мукофо-ли савриндор Бахтиёр Хо-лхўжаев, «Ўзбекистон» ансамб-ли хонадаси Улуғбек Ус-моновнинг куй-қўшиқлари йиғиланларини хушнуд этди.

«Ясавийхонлиги» кечаси-ни ташкил қилиш ва ўтказ-ишга Туркистон Ўзбек ма-данини марказининг раҳ-бар шойр Эрзаур Рўзимов, Туркистон шаҳар хо-кимининг биринчи ўринбо-сари Мақсуд Толимов, Тур-кистон Ўзбек маданияти мар-казига ёрдам бераётган «Ҳа-зирги Султон» кичик корхо-расининг бошлиғи Баҳорид Абдулатторов, механика-созлаш заводининг директо-ри Дилмурод Жамолов, Ав-томат пресслаш заводининг директори Мусахон Жа-лилов, Ўзбекистон транспорт корпорацияси раиси Лерик Аҳметов, «Икон» совхоз директори Эркин Аббосов ўз-ҳиссаларини қўшишди.

Зиявуддин ОРПОВ

ПЕШКУДА УЧРАШУВ

Бухоро вилояти Пешку туманидаги «Ешлик» бола-лар бағида битирувчи синф ўқувчилари, тил ва адабиёт ўқитувчилари ҳамда бир гу-руҳ маданият ҳодимлари иштирокида адабий учрашув бўлди. Учрашувни туман ҳо-кимини Наим Кенжаев очиб, таниқли шойр Нормурод

катта ҳа

Кеча мўйловчиликни ўрганиш илмий-тектириш институтида Маънижон Хузуриев «Ўзбекистонда XX асрнинг олтинчи йилларида мўйловчилик ҳаракати» деган мавзуда номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди.

Маънижон асосан шоп мўйлов ва унинг олтинчи йилларидаги намоёндалари ҳақида гапирди. Меънинг фикримча, у шоп мўйлов ҳақида кўпроқ адабиётлар бўлган учун шундай қилган.

Шоазим Соқолиев, мўйловчилик фанлари дўктири: — Азия ўрқолар, Маънижоннинг диссертацияси менда улуг таассурот уйғотди. Шу пайтгача, ўрқолар олтинчи йилларида мўйловчилик ҳақида илмий иш олиб боришмаган эди.

Сўзимнинг охирида мен яна бир нарсга тўхталмоқчиман: яъники, «хўш... Маънижон «мўйловчилик» сўзини жуда кўп қайтарганлар. Бу жуда кўпми ва гапларда, ўрқолар, Атама илмий бўлиши, жаҳон стандартларига жавоб бериши шарт.

соқолизм» дейверганларида хато қилмаган бўлар эдилар, деган фикрни ўртага ташламоқчиман. Диссертация бугун меннинг асосий притензиям куйидагича: Маънижон асосан шоп мўйлов ва унинг олтинчи йилларидаги намоёндалари ҳақида гапирди.

ҲИМОЯ

ҒИРТ УЙДИРМА ХАВАР

сиёсий томони, ўрқолар. Ингимой томони шундаки, олтинчи йилларидаги мўйловчиликнинг асосини менюна ана шу қалдирғоч мўйлов ташкил этади.

Осимали Қариев, мўйловчилик фанлари дўктири, мўйловчилик илмий тектириш институтида «Мўйлов намоёндалари» бўлимининг мудири: — Ўрқолар ҳаммаиз учун устоз саналган Шоазим Соқолиевнинг сўзларига юз фоиз қўшилган ҳолда, Маънижон агар тўғридан тўғри «мўйловизм ва

гапирди ўрнига кўпроқ шундаки қўришни мўйловли хотинларга қайтариш билан бошлайлик. Меъ институтимиз ташаббуси билан «Мўйловли хотинлар ассоциациясини» ташкил этишни тақлиф қиламан.

Утбосар Муллабоев, мўйловчилик илмий тектириш институтининг «Мўйловчилик ҳаётга таъбиқ этиш» бўлими мудирининг муовини: — Азия ва муҳтарам устозлар, мен диссертация ҳақида гапирганидан олдин қўдрли устозимиз Осималижон ақанинг тақлифларини қўламоқчиман. Шундай асо-

Унга фақат ва фақат Осималижон ақанинг раис бўлишлари керак. Чунки устознинг оталари кўса бўлганлари билан волидан муҳтарамлариди мўйлов бўлганига тарихий далиллар бор. Янги ассоциация раиси айнан шундай маънавий ҳужуққа эга бўлиши керак.

учун айтсан, эркак мушукдаги мўйловнинг ўрғочи мушукга таъсирини алоҳида боб қилиб ўрганиш лозим эди.

Ҳозир ошкоралик даври ўрқолар, шунга кўра устоз Осималижон ақамларнинг бир фикрларга қўшилишга олмайдилар.

Хотима ўрнида: Маълумингиз бўлсинки, «диссертация» муҳокамасида айтилган барча фикрларни қозғога туширишдаги оғир иш йўқ. Мен айтилган фикрларнинг қаймоғинигина сизга етказишга ҳаракат қилдим.

МИШТАГ ХИЗМАТИНГИЗДА

Ҳозир нима кўп, шахсий корхоналар кўп. Бизга ўхшашган ношуд бандалар бунақа ишларни эпловмайди. Лекин бошқадан қолса, кўлгоғимизни кесамиз, деган оdatимиз ҳам бор.

Омадимиини берсин. Омин.

Эътиборингизга Миштаг галварига тушган дастлабки хабарлар ҳавола этилади.

Тоҳир МАЛИК

БАЛЛИ... КИМСАНБОЙ!

Тўқимачилик корхонасининг «Балли, қизлар!» клубида қизлар орасида сағич, чайнаш бўйича комбинат биринчилигининг финал мусобақалари бўлиб ўтди.

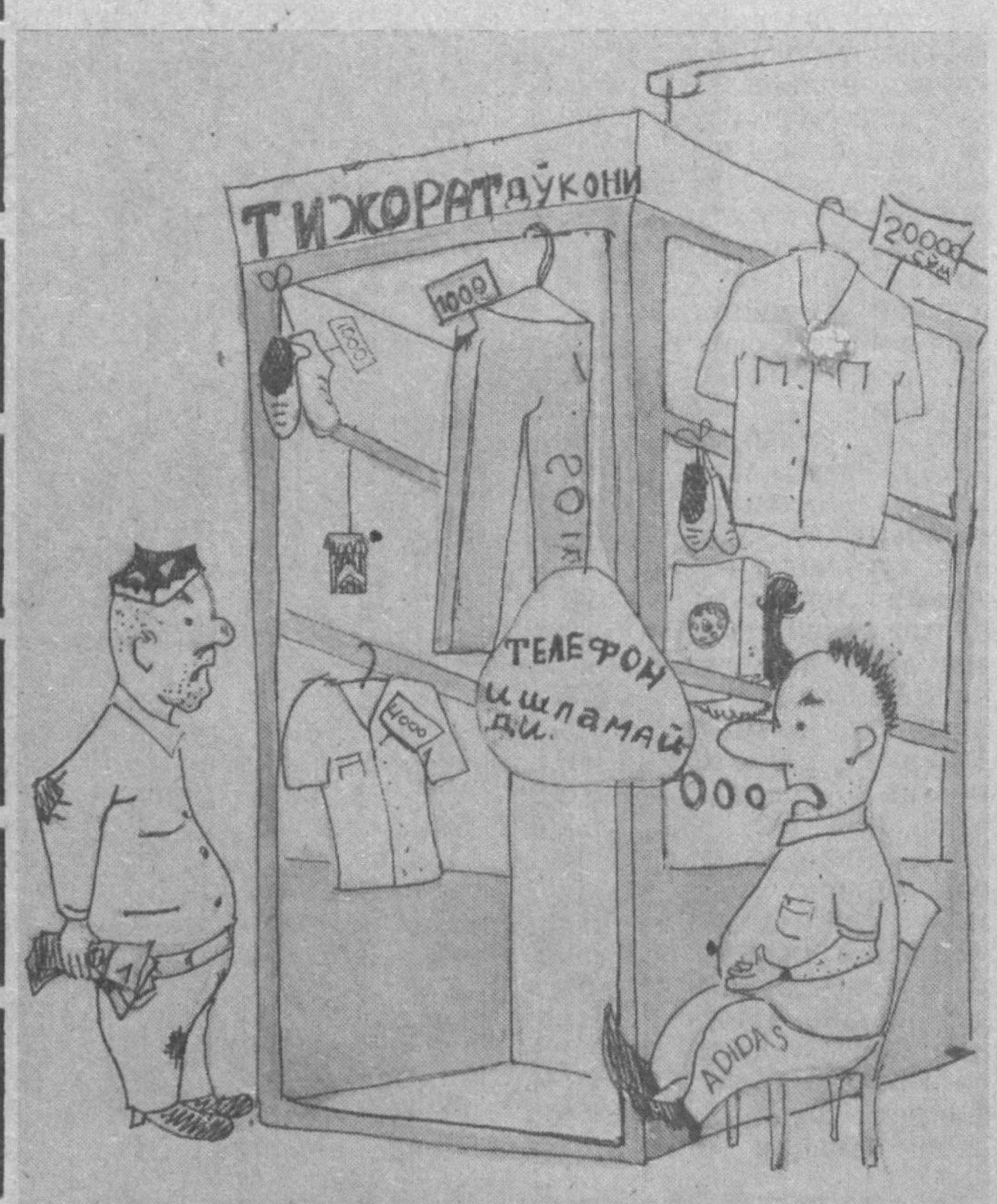
ТЕАТР БИНОСИДАГИ ЭЪЛОН

«Фарҳод ва Ширин» томпасида Фарҳод рўлини улакисиз 60 йил йўнаган артист Назфот этгани мусобаботи билан, Шириннинг бўшаб қолган маъшуқ ўрнини эгаллаш учун иккидун конкурс эълон қилинади.

ЙУЛДАГИ ТАНЛОВ

Ўзбекистон темирйўлчилари йўловчиларини зеритирмасликнинг антиқа йўлини топдилар. Улар йўловчилар ўртасида чойшаб қуритиш мусобақасини ўтказдилар.

Тоҳир МАЛИК

Рассом С. САЙДАЛИЕВ

«ҲОЙ, ШТИРЛИС БОРМИ?»

«Товламачиликнинг етмиш етти килини сув қилиб ичиб юборганман. Бу масалада турли тоғфалак мансабдорлар, тижоратчилар, ноҳор олинган ноҳор бошқиларга, умуман, етти нон ейтиши орзу қилиб юрган кимсаларга ум тажрибаларини ўргатаман.

«Элатма: эшик оҳиста тўрт марта чертилди, бир марта қаттиқ тепилди, узун ҳуштак чалиниб, «Ҳой, Штирлис борми!» деб сўралсин».

(Чойхона деворидаги эълон).

«Бизнинг салонда хизмат кўрсатиш одилона ва ошқора муқобиллик асосида олиб борилади. Хусусан, «ақли бошлардан» — 200 сўм, «аҳмоқ калла» ағаларида! Ҳа — 50 сўм микдорда ҳақ талаб қилинади.

(Манший «сизмат уйи» эшигидаги билдириш).

«Жаҳон мусобақаларида узрли сабабга кўра /зот олиш масумига тўғри келган/ қатнаша олманган, бир қойтахт ва тўқизта туманда бўлиб ўтган кучук уриштириш жанглариди «почётний» ўринларини эгаллаган Тарзан лақабли бўрибосар ким ошди савдосига қўйлади.

«Элатма: аукционга давлатдан қарздор ташкилот ва муассаса раҳбарлари ҳамда фақат маош билангина кун қурувчилар киритилмайди».

(Биржа-ахборот рўзномасидан)

«Никоҳ тўйи, суннат маросими, бешик баъзи ва яраш оши қаби тантаналарда сўзланган «қалаҳ сўзларининг ҳар икки бандини бир қалаҳ ароққа айирбош қиламан.

«Олий даражадаги экстрасенс, руҳий ришталар соҳибни Толлиб табиби ғайб, истаган тирик фуқарога Улан қаринош-уруғлари (насон қаза қилганнинг фарқи йўқ) билан трансценденталь алоқа йўли орқали ўзаро хат ёзишни (хатин етказиш ва жавобини олиб олиб бериш нафолати) турлишларига ёрдам беради.

«Элатма: «ВноСигмаСинус» клубига келишиңизга сўралади».

(Қабристон дарвозасидаги «лаҳза»дан) Муҳаммад ОЧИЛ

Менинг хотинимни феъли ҳам шунақа эди. Ишдан сел кеч қайтсам қўли-қонинига қўймай тўрғарди.

— Ҳим-а, — дедим пилбадеги чойдан симириб.

— Сотишбой ака, биласизми, уйимизга ким келди? — деди менинг афт-ангоримга қараб.

— Бор гап шуми! — дедим лабимни чўчқайтириб.

— Ҳо, айтгандай, — хотинимнинг кўзларини қақиб кетди. — Яқинда эрининг чўнтағига катта кирим бўлади, деди. Е латарегга ютаркансиз өним йўлдан топиб оларкансиз!

— Узи шунақа-де, — дедим гул-дираб. — Е латарегга ютсак бой бўламиз ё топиб олсак.

— Бир йилдан кейин дала ҳовли оларкансиз, мошинимиз бўларкан.

— Шунаким! — дедим өзгизми таноби қочиб.

— Дароқе, бир-икки йил олдин орқаниғиздан бир қиз юрган экан!

— Хуллас, ўша бўйинингнинг узул-гурга: «Сен хотинимнинг хоки-пойига ҳам арзимайсан!» деган экансиз.

— Қайқдан биласиз? — деди хотин менга шубҳалиб қараркан.

— Бунисини ўзидан қўшган, — дедим қўлимни силтаб.

— «Эриниңи бекорга тегарб юрибсан, эринг тилло одам! Ароқ ичмайди, палпирс чекмайди, бегона аёлларга қайрилиб қарамейди, ишқиб-ишқиб мехнат! Ишдан кеч қайтишининг сабаби ҳам шу — мехнатсаварлиги!» деди.

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

— Юнинг ота-ониси ва барча яқин қариношлари дехқончилик билан шуғулланади. Улар Юнинг оқор-баб мурункат қилишга мажбур бўлди.

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

— Юнинг ота-ониси ва барча яқин қариношлари дехқончилик билан шуғулланади. Улар Юнинг оқор-баб мурункат қилишга мажбур бўлди.

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

— Юнинг ота-ониси ва барча яқин қариношлари дехқончилик билан шуғулланади. Улар Юнинг оқор-баб мурункат қилишга мажбур бўлди.

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

ХАНДАЛАР ОДИИ ИЗОҲ

Инсонга итнинг энг яқин дўстлиги шундан бўлса керакки, у ҳеч қандай маслаҳат бермайди, ҳеч қачон қарога пул сўрамайди ва яна унинг қаринош-уруғлари ҳам йўқ.

— Эшит, агар инсон 1946 йилда туғилган бўлса, неча ёшга кирган бўлади? — Эркакми ёни аёлми? — Тўғри жавоб

— Сэм, айтилик, сенда бир фунт бор, кейин онангдан яна бир фунт сўрадинг, ҳўш, жами пулиңг қанча бўлади?

— Сэм, — Бир фунт, мисс. — Ҳа, сен олди арифметикани билмас экансан.

— Биламан, аммо сиз менинг онамни яхши билмайсиз-да, мисс.

Тупловчи Раҳимжон ОРИПОВ

Рассом М. БЕГМАТОВ

УЧ ЁШИДА 76 КИЛОГРАМ

Юн Ли бор йўғи 31 ойлигу, оғирлиги аллақачон 187,5 фунтдан (76 килограмдан) ошиб кетган. У ҳар ойда кўп эмас, оз эмас 4,5 килограмдан семирмоқда.

— Биз уни жуда яхши кўрамыз, — деди онаси Мей Ли. — Аммо у бизни «ёб тугатапти».

— Юнинг ота-ониси ва барча яқин қариношлари дехқончилик билан шуғулланади. Улар Юнинг оқор-баб мурункат қилишга мажбур бўлди.

— Бу она ўғлимини тўғдира оладиган ва кийинги тўғи оладиган даражада кўб бўлади инстариңди, — дейди Юнинг отаси Пенг. — Шу билан бирга белгиланган кунлари ўғлимиз билан учрашиб туришимизга ва ёзда икки ой уйимизда меҳмон бўлишига рухсат берса яхши бўлади.

Бундай шартга рози бўладиган оилани топиб бўлармикан? Буни келажак кўрсатади.

— Хитойда қамбағалларнинг болаларини уларнинг бой қариношлари боқиб

анъанага айланган, — дейди доктор Лин Хен. — Бой қариноши бўлмаган учун йиллар олдиси боқувчи қиришга мансуб бўлмоқда.

— Менинча, уни «ёшидаги бола бунчалик уа, я бўлмаслиги керак, — дейди нарса дейиш қийин. Балки Ханг Хи-Тунг. — Агар у шундай оқофатлигига «ола, соғ-омон юришига ва узоқ яшашига илпониш қийин.

— Уғлимиз доимо омон бўлишини истаймиз, — дейди онаси Мей. — Ва бунинг ҳеч ажабланидиган жойи йўқ. Барча ота-она ҳам фарзандига шундай тил-бундан ҳам кўп овқат ейдиган бўлди.

«БЛИЦ»дан таржима